

СЕМЕНИШИН М. О.,

кандидат юридичних наук, докторант

(Донецький юридичний інститут

Міністерства внутрішніх справ України)

УДК 343.8:343.71

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2020.2-3.11>

АНАЛІЗ КІЛЬКІСНИХ ПОКАЗНИКІВ КОРИСЛИВО-НАСИЛЬНИЦЬКОЇ ЗЛОЧИННОСТІ В ДОНЕЦЬКІЙ ТА ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТЯХ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ)

Сучасна злочинність постійно змінюється з розвитком суспільства. Ці зміни відбуваються за короткий час і мають складний та часто непередбачуваний характер. Криміногенна ситуація в Україні за роки її незалежності зазнавала значних змін щодо динаміки та структури злочинності. Однак вона залишається ще більш ускладненою через накладення звичайних криміногенних процесів на фундаментальні соціально-економічні перетворення, які відбувалися й відбуваються у країні.

На загальний стан злочинності в Україні дуже суттєво впливають корисливо-насильницькі злочини. Вони становлять одну з найбільших загроз правопорядку в суспільстві, адже поєднують корисливі наміри з агресивними, насильницькими засобами їх задоволення. У сучасних умовах їх рівень, структуру і динаміку визначають не лише традиційні причини й умови, а й кризові явища в соціально-економічній, управлінській та правовій сферах. Також на реальний стан корисливо-насильницьких злочинів значно впливає процес латентизації соціально-економічних явищ, який відбувається у країні. Усе це зумовлює необхідність проведення аналізу й оцінювання їх рівня та динаміки.

У статті здійснені аналіз і оцінка статистичних даних щодо рівня і динаміки зареєстрованої сукупності корисливо-насильницьких злочинів і осіб, які їх вчинили, у Донецькій та Луганській областях, що дозволило встановити загальні, відносно стійкі, вірогіднісні закономірності функціонування і тенденції розвитку на певній території, що мають об'єктивний характер і відбивають повторювану взаємодію корисливо-насильницької злочинності з іншими явищами соціальної дійсності у процесі масового відтворення злочинних проявів, що виражають феноменальну сторону об'єкта.

Ключові слова: *корисливо-насильницька злочинність, стан, структура, динаміка, кількісні показники, Донецька та Луганська області, ОРДЛО, Національна поліція України.*

Semenyshyn M. O. Analysis of quantitative indicators of mercenary and violent crime in Donetsk and Luhansk regions (based on the materials of the joint force operation)

Modern crime is constantly changing with the development of society. These changes occur in a short time and are complex and often unpredictable. The criminal situation in Ukraine has undergone significant changes in the dynamics and structure of crime since its independence. However, it remains even more complicated due to the imposition of ordinary criminogenic processes on the fundamental socio-economic transformations that have taken place and take place in the country.

The general crime situation in Ukraine is very much influenced by selfish and violent crimes. They represent one of the greatest threats to law and order in society, because

they combine selfish intentions with aggressive, violent means of satisfying them. In modern conditions, their level, structure and dynamics are determined not only by traditional causes and conditions, but also by crisis phenomena in the socio-economic, administrative and legal spheres. Also, the actual state of selfish and violent crimes is significantly influenced by the process of latentization of socio-economic phenomena taking place in the country. All this leads to the need to analyze and evaluate their level and dynamics.

The article analyzes and evaluates statistical data on the level and dynamics of the registered set of acts of self-violence and persons who committed them in Donetsk and Luhansk regions, which allowed to establish general, relatively stable, probable patterns of functioning and development trends in a certain territory. Objective and reflect the repetitive interaction of selfish and violent crime with other phenomena of social reality in the process of mass reproduction of criminal manifestations expressing hair dryer enalnu side of the object.

Key words: *selfish-violent crime, condition, structure, dynamics, quantitative indicators, Donetsk and Luhansk regions, ORDLO, National Police of Ukraine.*

Вступ. Дослідження будь-яких соціальних явищ потребує ретельного та всебічного розгляду їхніх кількісних і якісних показників за певні проміжки часу з метою подальшого визначення впливу деяких історичних подій на стан та динаміку тих чи інших явищ. Б.М. Головкін зазначає, що між минулими і сучасними станами явища існує зв'язок, що забезпечує єдність стійкості та мінливості емпіричних проявів злочинності, а минулий стан явищ детермінує, причинно зумовлює майбутній спосіб вияву буття об'єкта [1, с. 54].

Сучасна злочинність постійно змінюється з розвитком суспільства. Ці зміни відбуваються за короткий час і мають складний та часто непередбачуваний характер. Криміногенна ситуація в Україні за роки її незалежності зазнавала значних змін щодо динаміки та структури злочинності. Однак вона залишається ще більш ускладненою через накладення звичайних криміногенних процесів на фундаментальні соціально-економічні перетворення, які відбувалися й відбуваються у країні.

На загальний стан злочинності в Україні дуже суттєво впливають корисливо-насильницькі злочини. Вони становлять одну з найбільших загроз правопорядку в суспільстві, адже поєднують корисливі наміри з агресивними, насильницькими засобами їх задоволення. У сучасних умовах їх рівень, структуру і динаміку визначають не лише традиційні причини й умови, а й кризові явища в соціально-економічній, управлінській та правовій сферах. Також на реальний стан корисливо-насильницьких злочинів значно впливає процес латентизації соціально-економічних явищ, який відбувається у країні. Усе це зумовлює необхідність проведення аналізу й оцінювання їх рівня і динаміки.

Теоретичну основу дослідження корисливо-насильницьких злочинів становлять фундаментальні методологічні напрацювання таких учених, як: Ю.М. Антонян, В.В. Батигарєєва, В.В. Василевич, М.Г. Вербенський, В.В. Голіна, Б.М. Головкін, І.М. Даньшин, О.М. Джужа, А.І. Долгова, А.П. Закалюк, А.Ф. Зелінський, М.Г. Колодяжний, В.М. Кудрявцев, Н.В. Кулакова, О.Г. Кулик, Л.В. Лісниченко, О.М. Литвинов, Є.С. Назимко, А.В. Півень, В.В. Семененко, Д.В. Рівман, В.І. Шакун та інші.

Не заперечуючи вагомому внеску вказаних науковців, варто констатувати, що сьогодні в Україні бракує окремого наукового дослідження, присвяченого аналізу стану, структури та динаміки корисливо-насильницької злочинності на територіях Донецької та Луганської областей за матеріалами операції Об'єднаних сил.

Результати дослідження. Серед дослідників-кримінологів не існує єдиного підходу до поняття «стан злочинності» та переліку показників, які його можуть характеризувати. Деякі вчені зазначають, що стан злочинності – це кількість злочинів і осіб, які їх учинили, на певній території ЄРДР) [2, с. 14; 3, с. 111]. Інші ж деякою мірою ототожнюють це поняття

з визначенням «кримінологічна характеристика» злочинності [4, с. 44–49]. Як зазначає О.В. Тихонова, погляди науковців щодо змісту кримінологічної характеристики можна об'єднати у дві групи. До першої можна віднести вчених, які пропонують включати до кримінологічної характеристики лише кількісні показники злочинності. Представники іншої групи пропонують розширений перелік показників, у якому до математичних показників додаються ще й детермінаційні та попереджувально-значущі ознаки [5, с. 246].

Щодо категорії стану як елементу кримінологічної характеристики варто зауважити, що у філософському значенні вона визначається як сукупність ознак і суттєвих якостей явища [6]. Під станом корисливої насильницької злочинності пропонуємо розуміти сформовану в узагальнених оцінках кількісних і якісних характеристик інформаційну модель явища, що відбиває внутрішні та зовнішні взаємозв'язки, закономірності функціонування й основні тенденції розвитку [1, с. 57].

Ретельне опрацювання статистичних даних щодо корисливо-насильницьких злочинів, учинених за період 2014–2019 рр. на тимчасово окупованих територіях Донецької та Луганської областей, дозволяє стверджувати, що їхній стан був досить нестабільним, а періоди значних сплесків змінювались періодами поступового зменшення і навпаки. Проте однозначним є те, що питання вдосконалення боротьби із вказаними кримінальними проявами в нинішній час все одно залишається актуальними.

Корисливо-насильницькі злочини – суспільно небезпечні діяння, що характеризуються корисливою мотивацією і насильницьким способом учинення [7, с. 237]. До корисливо-насильницьких злочинів належать: насильницький грабіж (ст. 186 Кримінального кодексу (далі – КК) України), розбій (ст. 187 КК України), вимагання (ст. 189 КК України), умисне вбивство з корисливих мотивів (ст. 115 КК України), бандитизм (ст. 257 КК України), учинений з метою заволодіння майном чи правом на нього. З деякою мірою умовності до корисливо-насильницьких злочинів можна віднести й інші умисні насильницькі злочини, що мають корисливу мотивацію, як-от незаконне заволодіння транспортним засобом (ст. 289 КК України).

Упродовж 2014–2019 рр. на території Луганської області в Єдиному реєстрі досудових розслідувань (далі – ЄРДР) зареєстровано 509 кримінальних правопорушень.

Найбільша кількість убивств на території Донецької області спостерігалася у 2014 р. (2 377) та 2015 р. (1 418), однак зростання відбулося через кількість убивств, пов'язаних із проведенням антитерористичної операції (далі – АТО). Аналогічна ситуація, згідно зі статистичними даними, спостерігається і щодо реєстрації вбивств на території Луганської області у 2014 р. (280) та 2015 р. (74). Із 2016 р. (230) спостерігається значний спад реєстрації вбивств на території Донецької області. Дана тенденція характерна для 2017 р. (126) та 2018 р. (93). Однак у 2019 р. (106) зазначено зростання реєстрації вбивств у ЄРДР у порівнянні із 2018 р. (93) на 13 (на 13,9%). На території Луганської області у 2016 (59), 2017 (45), 2018 (25) рр., згідно зі статистичними даними, наявне зменшення зареєстрованих у ЄРДР вбивств [8; 9; 10].

Підрозділами поліції ГУНП у Донецькій області розкрито із числа зареєстрованих у поточному році впродовж 2014–2019 рр. 786 кримінальних проваджень. У 2014 (190), 2015 (163), 2016 (139), 2017 (112), 2018 (84) рр. розкриття вбивств знижується, однак у 2019 р. показник знову підвищується (98). Найнижчий показник розкриття зазначено у 2018 р. – 84. У 2019 р. (98) розкриття вбивств у порівнянні із 2016 р. (139) на 41 менше, або на 29,4%. Підрозділами поліції ГУНП у Луганській області розкрито із числа зареєстрованих у поточному році впродовж 2014–2019 рр. 246 кримінальних проваджень. У 2014 (84), 2015 (46), 2016 (51) рр. показники розкриття вбивств із числа зареєстрованих у поточному році є найвищими, а у 2017 (39), 2018 (24), 2019 (24) рр. кількісний показник із розкриття знижується. У 2019 р. (24) розкриття вбивств у порівнянні із 2016 р. на 27 менше (51), або на 52,9%. Розслідувано кримінальних проваджень про умисні вбивства за 2014–2019 рр. на території Донецької області 647. Із 2016 р. спостерігається зменшення кількості розслідуваних проваджень (163), у 2017 р. – 131, у 2018 р. – 86, у 2019 р. – 89. На території Луганської області

розслідувано 282 кримінальних проваджень. Із 2016 р. спостерігається зменшення кількості розслідуваних проваджень (51), у 2017 р. – 43, у 2018 р. – 29, у 2019 р. – 25.

Протягом 2014–2019 рр. підрозділами поліції ГУНП у Донецькій області зареєстровано 1 372 кримінальних правопорушення, передбачених ст. 146 КК України, а за аналогічний період часу, згідно зі статистичними даними, підрозділами поліції ГУНП у Луганській області зареєстровано лише 730 кримінальних правопорушень.

Розкрито на території Донецької області із числа зареєстрованих у поточному році 70 кримінальних проваджень. Підрозділами поліції ГУНП у Луганській області розкрито 72 провадження, пов'язані з незаконним позбавленням волі або викраденням людини. Так, упродовж 2014–2019 рр. на території Донецької області розслідувалося 57 кримінальних проваджень, а за аналогічний період часу на території Луганської області розслідувалося 81 кримінальне провадження, що на 24 менше (на 29,6%). Найбільша кількість зареєстрованих правопорушень, пов'язаних із незаконним позбавленням волі або викраденням людини на території Донецької області, спостерігається у 2014 р. (890) та 2015 р. (229), і на території Луганської області – у 2014 р. (459), 2015 р. (120), що пояснюється збільшенням таких фактів із проведенням у вказаний період АТО. Зменшення кількості зареєстрованих у ЄРДР правопорушень, пов'язаних із незаконним позбавленням волі або викраденням людини, зазначаємо на території Донецької області у 2016 р. (75) та 2017 р. (50). Зменшення кількості зареєстрованих у ЄРДР правопорушень фіксуємо на території Луганської області, згідно зі статистичними даними, у 2016 р. – 49, у 2017 р. – 38, у 2018 р. – 34, найнижчий показник – у 2019 р. (30). Однак у 2018 р. (77) на території Донецької області спостерігаємо зростання в порівнянні із 2017 р. (50) на 27, або на 54% більше. У 2019 р. (51) реєстрація вказаних правопорушень у порівнянні із 2018 р. (77) на 26 менше (на 50,9%). На території Луганської області у 2019 р. (30) реєстрація правопорушень за фактами незаконного позбавлення волі або викрадення людини в порівнянні із 2016 р. (49) на 19, або на 38,7% менше. Що стосується розслідування кримінальних проваджень на території Луганської області, згідно зі статистичними даними, у 2014 р. (10), 2015 р. (14), 2016 р. (19), 2018 р. (16) спостерігається збільшення їх кількості. Найнижчий показник – у 2017 р. (12), 2019 р. (10) [8; 9; 10].

Протягом 2014–2019 рр. підрозділами поліції ГУНП у Донецькій області зареєстровано 26 кримінальних правопорушень, передбачених ст. 146–1 КК України, а за аналогічний період підрозділами поліції ГУНП у Луганській області – 1. Так, упродовж 2014–2019 рр. на території як Донецької області, так і Луганської областей кримінальні провадження зазначеної категорії не розкривалися та не розслідувалися. Кількість зареєстрованих кримінальних правопорушень за вказаний період збільшується на території Донецької області – у 2018 р. (1) та 2019 р. (25). На території Луганської області зареєстровано в ЄРДР лише 1 кримінальне правопорушення, пов'язане з насильницьким зникненням.

Протягом 2014–2019 рр. підрозділами поліції ГУНП у Донецькій області зареєстровано 39 кримінальних правопорушень, передбачених ст. 149 КК України, а за аналогічний період підрозділами поліції ГУНП у Луганській області – 18 правопорушень. Протягом 2014–2019 рр. підрозділами ГУНП у Донецькій області розкрито 25 проваджень за фактом торгівлі людьми із числа зареєстрованих у поточному році, за аналогічний період на території Луганської області розкрито 18 кримінальних проваджень, що на 7 більше (на 38,8%). Так, упродовж 2014–2019 рр. на території Донецької області розслідувалося 29 кримінальних проваджень, а за аналогічний період на території Луганської області розслідувалося 12 проваджень. Кількість зареєстрованих кримінальних правопорушень за вказаний період зростає на території Донецької області: у 2016 р. – 4, 2017 р. – 10, 2018 р. – 11, 2019 р. – 11. У порівнянні із 2016 р. (4) кількість зареєстрованих кримінальних правопорушень вказаної категорії у 2019 р. (11) на 7 більше (на 175%). На території Луганської області, згідно зі статистичними показниками, кількість зареєстрованих кримінальних правопорушень за вказаний період зростає у 2017 р. (7), 2018 р. (5), а у 2016, 2019 рр. є рівною (по 3).

Протягом 2014–2019 рр. підрозділами поліції ГУНП у Донецькій області зареєстровано 4 139 кримінальних правопорушень, передбачених ст. 186 КК України, а за аналогічний

період підрозділами поліції Луганської області, згідно зі статистичними показниками, зареєстровано в ЄРДР 1 418 правопорушень. Протягом 2014–2019 рр. на території Донецької області розкрито грабежів із числа зареєстрованих у поточному році – 2 107 кримінальних проваджень, а на території Луганської області за аналогічний період часу – 717, що на 1 390, тобто на 193,8% більше. Так, упродовж 2014–2019 рр. на території Донецької області розслідувалося 2 232 кримінальних провадження, а за аналогічний період часу підрозділами поліції ГУНП у Луганській області розслідувалося 766 проваджень. Найбільша кількість грабежів на території Донецької області спостерігалася у 2014 р. (1 610) та 2015 р. (804), аналогічна ситуація і на території Луганської області – у 2014 р. (783), 2015 р. (187), але зростання відбулося через кількість скоєння грабежів, пов'язаних із проведенням АТО. Кількість зареєстрованих кримінальних правопорушень на території Донецької області за 2014–2019 рр. зменшується, починаючи із 2016 р. (549). Найсуттєвіше зниження кількості зареєстрованих правопорушень, передбачених ст. 186 КК України, спостерігається в Донецькій області у 2019 р. (332). На території Луганської області кількість зареєстрованих у ЄРДР фактів скоєння грабежів за аналогічний період часу також зменшується: у 2016 р. – 175, 2017 р. – 110, 2018 р. – 88. Найістотніше зниження кількості зареєстрованих правопорушень, передбачених ст. 186 КК України, зазначено у 2019 р. – 75.

Протягом вказаного періоду за 2014–2019 рр. зареєстровано на території Донецької області 1 733 розбійні напади, а за аналогічний період на території Луганської області, згідно зі статистичними показниками, зареєстровано у ЄРДР 844. Упродовж 2014–2019 рр. підрозділами поліції ГУНП у Донецькій області розкрито 689 розбійних нападів із числа зареєстрованих у поточному році, а за аналогічний період підрозділами поліції ГУНП у Луганській області – 237 проваджень, що на 452 більше (на 190,7%). Протягом 2014–2019 рр. на території Донецької області розслідувалося 752 провадження про розбої, а на території Луганської області – 243. Найбільша кількість розбійних нападів на території Донецької області спостерігалася у 2014 р. (909) та 2015 р. (389), аналогічна ситуація склалася і на території Луганської області у 2014 р. (481), 2015 р. (203), однак зростання відбулося через кількість розбійних нападів, пов'язаних із проведенням АТО. У 2016 (162), 2017 (98), 2018 (91), 2019 (94) рр. кількість зареєстрованих кримінальних правопорушень за вказаний період на території Донецької області починає зменшуватися. Схожа тенденція відзначається і на території Луганської області, а саме у 2016 р. – 79, 2017 р. – 37. У 2018 р. (32), згідно зі статистичними показниками, наявне підвищення кількості зареєстрованих правопорушень, але у 2019 р. (12) реєстрація знижується. Найбільше розкрито розбійних нападів на території Донецької області у 2014 р. – 222, 2015 р. – 142, 2016 р. – 117. За загального зменшення кількості зареєстрованих розбійних нападів зменшується відповідно і їх розкриття. Найменше розкрито кримінальних проваджень у 2017 (69), 2018 (70), 2019 (69) рр. У 2019 р. (69) реєстрація вказаних правопорушень у порівнянні із 2016 рр. (117) на 48, або 41% менше. Підрозділами поліції ГУНП у Луганській області найбільше розкрито розбійних нападів у 2014 (87), 2015 (54), 2016 (34), 2018 (30) рр. Найменше розкрито кримінальних проваджень у 2017 (22), 2019 (10) рр.

Протягом зазначеного періоду за 2014–2019 рр. зареєстровано на території Донецької області 193 вимагання, згідно зі статистичними показниками, за аналогічний період часу на території Луганської області зареєстровано у ЄРДР 95 фактів вимагання. Найбільше фактів вимагання зареєстровано протягом 2014–2019 рр. у Донецькій області у 2014 р. (90), а на території Луганської області за аналогічний період часу у 2014 р. (38), адже вказане зростання відбулося через кількість вимагань, пов'язаних із проведенням АТО в той період. Згідно зі статистичними показниками, зростання фактів реєстрації у ЄРДР спостерігається на території Донецької області у 2019 р. – 30, 2018 р. – 25, 2017 р. – 22. Однак у 2015 р. (15) і 2016 р. (11) зазначено зменшення кількості зареєстрованих у ЄРДР правопорушень. Ураховуючи статистичні показники, у 2019 р. (30) реєстрація проваджень вказаної категорії, у порівнянні із 2016 р. (11 – найменша кількість зареєстрованих кримінальних правопорушень) на 19 (на 172,7%) більше. На території Луганської області, згідно зі статистичними

показниками, зростання фактів реєстрації у ЄРДР зазначено у 2016 (14), 2017 (14), 2018 (19) рр. Найнижчий показник реєстрації у ЄРДР у Луганській області у 2019 р. (3) [8; 9; 10].

Протягом 2014–2019 рр. розкрито 7 кримінальних проваджень за фактами бандитизму, а за аналогічний період на території Луганської області – 2. Розслідувано за 2014–2019 рр. на території Донецької області 7 кримінальних проваджень, а на території Луганської області – 2. Однакову кількість фактів бандитизму зареєстровано в Донецькій області у 2015, 2016, 2017 рр. – по 2, у 2014, 2018, 2019 рр. – по 1. Однак розкрито кримінальних проваджень за фактами бандитизму в період 2014–2019 рр. лише 7, стільки ж було розслідувано кримінальних проваджень. Підрозділами поліції ГУНП у Луганській області розкрито та розслідувано зареєстровані в ЄРДР 2 факти скоєння бандитизму. Протягом зазначеного періоду за 2014–2019 рр. зареєстровано на території Донецької області 4 483 незаконних заволодінь транспортними засобами, а за аналогічний період часу, згідно зі статистичними даними, на території Луганської області – 2 348.

У період 2014–2019 рр. на території Донецької області розкрито незаконних заволодінь транспортними засобами із числа зареєстрованих у поточному році – 810 кримінальних проваджень, а на території Луганської області – 345, що на 465 (на 134,7%) більше. Розслідувано кримінальних проваджень за 2014–2019 рр. на території Донецької області – 834, а за аналогічний період підрозділами поліції ГУНП у Луганській області – 378, що на 456, або 120,6% більше. Зростання кількості зареєстрованих угонів на території як Донецької, так і Луганської областей не зафіксовано, навпаки, спостерігається суттєве зниження їх кількості. Найбільша кількість незаконних заволодінь транспортними засобами спостерігалася на території Донецької області у 2014 р. (2 662) та 2015 р. (842), аналогічна ситуація склалася і на території Луганської області у 2014 р. (1 474), 2015 р. (440), однак зростання відбулося через кількість незаконних заволодінь транспортними засобами, пов'язаних із проведенням АТО. На території Донецької області, починаючи із 2016 р. (400), спостерігається значний спад реєстрації незаконних заволодінь транспортними засобами. Дана тенденція відмічається у 2017 (221), 2018 (201), 2019 (157) рр. У 2019 р. (157) реєстрація фактів незаконних заволодінь транспортними засобами в ЄРДР, у порівнянні із 2016 р. (400), на 243, або на 60,7% менше.

Схожу ситуацію спостерігаємо і на території Луганської області: у 2016 р. – 216, 2017 р. – 111, 2018 р. – 64, 2019 р. – 43. У 2019 р. (43) реєстрація фактів незаконних заволодінь транспортними засобами в ЄРДР, у порівнянні із 2016 р. (216), на 173 менше. Найвища кількість розкриття угонів на території Донецької області була у 2014 р. (239), 2015 р. (155), 2016 р. (131), 2017 р. (108), 2018 р. (100). За загального зменшення кількості зареєстрованих незаконних заволодінь транспортними засобами вбачається тенденція до зниження їх розкриття. У 2019 р. (77) розкриття незаконних заволодінь транспортними засобами, у порівнянні із 2016 р. (131), на 54 (на 41,2%) менше. Найвища кількість розкриття угонів на території Луганської області зазначена у 2014 р. (116), 2015 р. (60), 2016 р. (50), 2017 р. (58), 2018 р. (30) [8; 9; 10].

Висновки. Аналіз стану безпеки і правопорядку в Україні за останні роки свідчить, що негативні процеси не тільки збереглися, але й дещо посилилися. Ужиті правоохоронними й іншими державними органами заходи не дали можливості нейтралізувати основні дестабілізуючі чинники, що зумовлюють напруженість і подальше ускладнення безпекової ситуації в державі. Зокрема, зона бойових дій на сході України натепер залишається одним з основних джерел надходження в незаконний обіг вогнепальної зброї, боєприпасів, вибухових речовин. Крім того, наявність неконтрольованої ділянки державного кордону з Російською Федерацією створює сприятливі умови для функціонування каналів постачання наркотиків, контрабанди, торгівлі людьми тощо. Водночас надійної системи контролю на лінії розмежування до цього часу так і не створено. Війна на сході України, а також інші соціальні чинники зумовили масштабний процес внутрішньої міграції. Усі ці негативні чинники сприяють корисливо-насильницькій злочинності не тільки на території Донецької та Луганської областей, а й по всій Україні.

Список використаних джерел:

1. Головкін Б.М. Корисливо-насилницька злочинність в Україні: феномен, детермінація, запобігання : монографія. Харків : Право, 2011. 432 с.
2. Кримінологія: Загальна і Особлива частини : підручник / І.М. Даньшин та ін. ; за заг. ред. І.М. Даньшина. Харків : Право, 2003. 352 с.
3. Криминология : учебник / под ред. И.И. Карпеца и др. Москва : Юрид. лит., 1976. 440 с.
4. Кальман О.Г. Стан і головні напрямки попередження економічної злочинності в Україні: теоретичні та прикладні проблеми : монографія. Харків : Гімназія, 2003. 352 с.
5. Тихонова О.В. Щодо розуміння категорії «кримінологічна характеристика». *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія «Юриспруденція». 2014. № 8. С. 246–249. URL: <http://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc8/67.pdf>.
6. Лукьянов И.Ф. Сущность категории «Свойство: значение для исследования проблемы отражения». Москва : Мысль, 1982. 143 с.
7. Криминология : учебник / под ред. В.Н. Кудрявцева, В.Е. Эминова. 4-е изд. перераб. и доп. Москва : Юристъ, 2010. 734 с.
8. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. *Генеральна прокуратура України*. URL: <http://www.gp.gov.ua/ua/stat.html>.
9. Довідка про злочини, учинені в Україні за 2014–2019 рр. : службовий документ. Департамент аналітичної роботи та організації управління МВС України. Київ, 2020. 124 с.
10. Аналітична довідка стану реєстрації та наслідки розслідування кримінальних правопорушень, передбачених ст. ст. 115, 146, 146–1, 149, 186, 187, 189, 257, 289 КК України, зареєстрованих на території Донецької та Луганської областей впродовж 2014–2019 рр. Київ : НПУ, 2020. 25 с.

СПОДАРИК Ю. В.,
аспірант кафедри кримінального права
та кримінології
(Львівський державний університет
внутрішніх справ)

УДК 343.412

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2020.2-3.12>

ЖУРНАЛІСТ ЯК ПОТЕРПІЛИЙ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

У статті досліджуються окремі проблеми кримінально-правової охорони законної професійної діяльності журналістів. Аналізується потерпілий від злочинів, передбачених ст. ст. 171, 345-1, 347-1, 348-1, 349-1 Кримінального кодексу України. Досліджено погляди науковців стосовно того, хто може бути потерпілим від злочину. Розглянуто найпоширеніші визначення поняття «журналіст», що містяться в законодавстві, і встановлено найбільш універсальне й таке, що містить усі істотні ознаки.

Опрацьовано дискусійні питання щодо можливості визнання юридичної особи потерпілою від злочину, передбаченого ст. 171 Кримінального кодексу України, і зроблено висновок, що лише журналіст як фізична особа може бути

